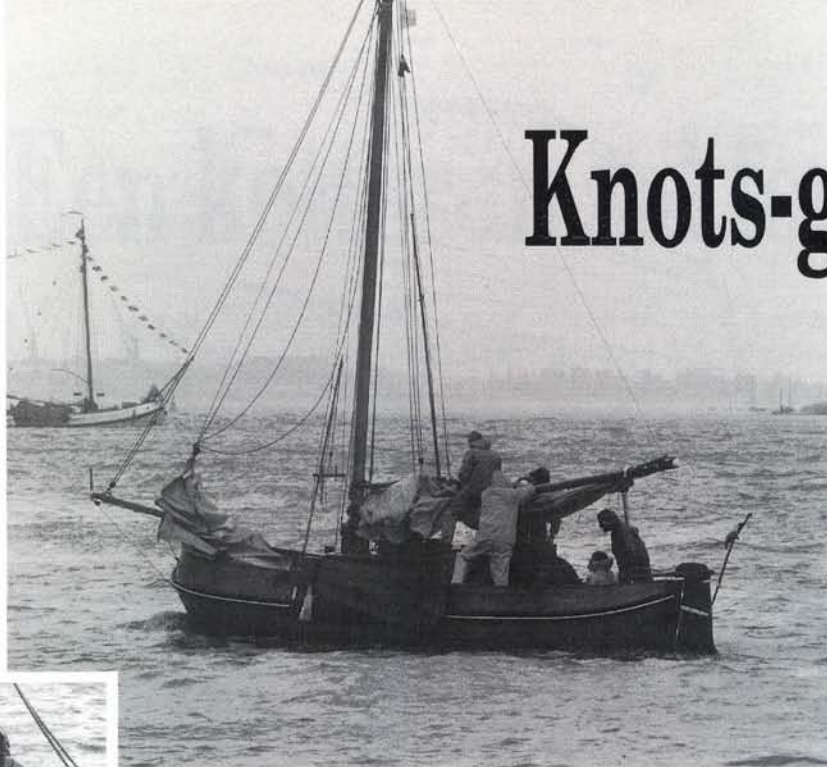

TEKST:
WIM
JOHNSON

Knots-gekke droom

De VZW 'Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum' is er wederom in geslaagd een belangrijke aankoop voor het museum te realiseren. Ditmaal geen model of een schilderij, maar een levensgroot varend schip: het Antwerpse knotsjacht 'Courlis'.

De echte Antwerpse knots was een typisch vissersvaartuig van het Brabantse type, een rondgebouwd kiel-schip met een gebogen, steilstaande voorsteven en een zwaar voorschip. Het was een vaartuig dat gebruikt werd voor de garnaalvangst en de kleine visserij op de Schelde. Knotsen hadden hun thuishaven in Antwerpen en worden reeds in de 18de eeuw vermeld. Als visser-schip maten zij ongeveer 10 m, terwijl ze ca. 4 m breed waren. Deze zeer robuuste schepen verdwenen omstreeks 1920 uit ons maritieme landschap.

Groot was dan ook de verbazing, toen bleek dat er in Zeeland nog een exemplaar van een dergelijke 'Antwerpse knots' bestond. Dit schip, 'Courlis' (wulp) genaamd, werd echter niet meer als visserman, maar als jacht gebouwd door scheepsbouwer Pochet te Merksem in 1928; volgens mondelinge overlevering voor rekening van een hoogleraar uit Luik. Het heeft een lengte over alles van 7,69 m en een maximale breedte op het berghout van 2,64 m.

Volgens de Annuaire dy Royal Yacht Club de Belgique, Liste des Yachts inscrits au Royal Yacht Club de Belgique wordt het schip voor de eerste maal vermeld in de schepenlijst voor het jaar

1928 als de blazer (!) 'Courlis' met volgnummer 34 en inschr.nr. 250, met een tonnenmaat van 6 ton, eigendom van S. Milpas en met Antwerpen als thuishaven. In de schepenlijst van 1929 wordt als eigenaar L.V. Ledoux vermeld en als thuishaven Brussel. De laatste vermelding van het schip in de jaarboekjes komt voor in de schepenlijst voor het jaar 1935. Op dat moment is L.V. Ledoux nog altijd eigenaar.

In 1935 of 1936 kocht verzekeringsmakelaar Elsen het schip. In 1940 werd het doorverkocht aan de Antwerpse juwelier Cosemans, die het in oktober 1952 weer doorverkocht aan de heren Andersen en Bastin. In 1959 verkochten zij het schip aan dhr. Dorsimont, die het schip in datzelfde jaar een algemene revisie liet geven op de werf Meert te Noveren bij Boom (kosten: 46.000 Bfr.). Toen werd tevens de motor ingebouwd.

Omstreeks 1964 was het schip blijkbaar in handen van notaris Jacques De Ridder uit Borgerhout, om in datzelfde jaar te worden doorverkocht aan dhr. Kloet uit Nieuw en St. Joosland, waardoor het schip in Nederlandse handen kwam. Deze laatste liet het schip inschrijven in het 'Stamboek Ronde en Platbodem-jachten' onder nr. 472 als de 'Vlaamse pleit'(!). In 1978 tenslotte werd dhr.

Idema uit Arnemuiden de eigenaar, van wie het schip door de 'Vrienden' aangekocht werd. Ondanks de zware financiële inspanning die de VZW hiervoor moet doen, oordeelde men dat dit schip, dat zo erg lijkt op de oorspronkelijke Antwerpse knots, ten behoeve van het Nationaal Scheepvaartmuseum aangekocht moest worden. In het kader van de geplande museumhaven in het Bonapartedok zal het dan ook, naast de onlangs gerestaureerde Scheldejolt 'Emile', fungeren als blikvanger voor ons maritiem erfgoed en als levend bewijs van de constante bekommernis van de vereniging om dit in stand te houden.

Op vrijdag 16 september scheepten WME-ers Robert De Raeymakers, Maurice Kaak, Luc Thys en Wim Johnson in te Oranjeplaat, vanwaar het schip naar de nieuwe thuishaven Antwerpen werd geloodst. Via de Zandkreek en het kanaal van Hansweert voer het schip naar Lillo, waar het op zaterdag 17 september 1994 omstreeks het middaguur vervoegd werd door de twee schooltjalken 'Ortelius' en de 'Gerlache'. Gezamenlijk voer deze kleine vloot richting Antwerpen waar omstreeks 15.30 u. werd aangemeerd aan het Flandriaponton. Dhr. Ch. Mermans, voorzitter van de VZW, droeg hier het schip officieel over aan burgemeester Bob Cools. Na afloop werd een kleine receptie aangeboden aan pers en genodigden, waarna het schip werd ondergebracht in het Bonapartedok, als eerste bijdrage aan de uitbouw tot museumhaven.

*'Gone with the wind' of...
Logboekfragmenten van de 'Courlis'*

'Vrijdag 16 september 1994. Omstreeks 9.30 u. aangekomen op Oranjeplaat (Arnhemuiden) bij de heer Idema, vorige eigenaar van de 'Courlis'. Na het aflopen van de checklist en het wegstouwen van reservezeilen, onderdelen en leeftocht uiteindelijk het ultieme moment: we gooien de landvasten los en varen op de motor de havengeul uit en het Veerse Meer op. De meteo gaf 5 tot 6 Beaufort en dat is zeker niet overdreven merken we al vlug. Ondanks de waarschuwing van Idema ('Alleen de

wordt werkelijkheid...

fok is genoeg hoor jongens!') besluit Robert om het grootzeil bij te zetten, weliswaar met een dubbel rif. De strakke Noordwester geeft het schip direct een reuzevaart en toont ons onmiddellijk de grote kwaliteiten van het schip: het is uiterst stabiel, luistert goed naar het roer en buist omzeggens niet. Het is spectaculair varen en voortdurend uitkijken om niet te gijpen. We passeren Wolphaartsdijk in no-time. Bij ruime wind en plotselinge windvlagen wil het schip steeds oploeven, zodat er flink tegen de helmstok geduwd dient te wor-

den. Even later weer zo'n windvlaag en voor we kunnen afvallen hoor ik de helmstok kraken en sta ik beteuterd met het restant ervan in handen. Het nu onbestuurbare schip loeft onmiddellijk op en heft vervaarlijk over. Robert, Maurice en Luc springen naar de vallen van het grootzeil en strijken het zo goed en zo kwaad als het gaat. We knutselen met de schaar van de giek en een lang stuk hout een noodhelmstok in elkaar en starten de motor. Het schip is nu weer bestuurbaar en dank zij de achterlijke wind halen we toch nog een flinke vaart.

In de sluis van Zandkreek passeren we een Engels jacht dat op de motor en met gestreken zeilen het Veerse Meer opvaart. 'You're going the wrong way!', roept de schipper en wijst met een bedenkelijk gezicht richting Oosterschelde. Even later merken we waarom. Overal rondom ons witte schuimkoppen op de golven en golfhoogten van om en bij de meter. Gelukkig hoeven we er niet tegenin te gaan, maar jagen wind en golven ons richting Wemeldinge. Goed voor anderhalf uur "surfriding"...
